

англомовних запозичень серед носіїв української мови є закономірним результатом глобалізації, що підсилює вплив англійської мови на всі мови світу, в тому числі й на українську. Здійснений нами аналіз новітніх англомовних запозичень у системі сучасної української мови підтвердив, що їх асимілятивна перебудова на фонографемному, граматичному й семантичному рівнях відбувається неоднаковими темпами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мартинов В. В. Мова в просторі та часі. До проблеми глоттогенезу слов'ян. – Вид. 2-е. 2004. 112 с.

2. Мухін С. В. Співвідношення понять асиміляції та натуралізації запозичень / С. В. Мухін // Теорія і практика лексикологічних досліджень: Вісник МЛУ. – 2007. – Вип. 532. С. 15–25.

3. Попова Н. О. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-і рр. XX ст. – початок XXI ст.): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н. О. Попова; Запоріж. держ. ун-т. Запоріжжя, 2005. 19 с.

4. Скорейко-Свірська І. Загальні тенденції фонетико-графічної асиміляції науково-технічних термінів англомовного походження / І. Скорейко-Свірська. – 2008.

*Головенько Віта
Вінниця*

ГУСТАТИВНА ЛЕКСИКА ТА ЇЇ МІСЦЕ В ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1. Вступні зауваження. Смак займає важливе місце в системі емпіричних відчуттів людини. Смакові відчуття допомагають реагувати на зовнішні подразники й отримувати відповідні знання про навколишню дійсність. За визначенням науковців, смак – 1) це одне з п'яти зовнішніх чуттів, що виникає в людини й тварини при подразненні слизової оболонки язика харчовими та деякими нехарчовими речовинами; 2) це якість, властивість їжі чи питва, що відчувається під час їх вживання [3]. Мовне вираження номінацій смакових якостей предметів знаходить своє втілення у густативній лексиці (ГЛ).

Об'єктом дослідження виступає ГЛ в англійській мові, наприклад *sour* 'кислий', *delicious* 'смачний'.

Предметом дослідження є лексико-семантичні особливості ГЛ в англійській мові.

Мета роботи полягає у виявленні лексико-семантичних особливостей ГЛ в англійській мові шляхом аналізу лексем на позначення смаку.

Матеріалом дослідження слугують 154 лексеми на позначення смаку, отримані методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел англійської мови.

2. Виклад основного матеріалу дослідження.

Оскільки у даній науковій розвідці розглядаються лексико-семантичні аспекти ГЛ, перш за все треба окреслити сутність наступних понять: семантика, лексична семантика та лексичне значення слова.

За визначенням І. Кобозевої, семантикою слід називати розділ мовознавства, що вивчає зміст одиниць мови і тих мовних утворень, що будуються з цих одиниць [2: 8]. Дане визначення, яке відображає безпосередньо предмет семантики, дозволяє уникнути неоднозначності терміну «значення», що превалує у дефініціях багатьох лінгвістів.

Лексичною семантикою називають галузь мовознавства, що займається вивченням значення слова й досліджує смисловий аспект мовної одиниці, характер відношень, що існують між значеннями різних слів, семантичні зміни та процес відображення позамовної дійсності в одиницях мови [1: 113].

Як відомо, мова, як і явища навколишньої дійсності, утворює певну систему, що проявляється в існуванні певних лексичних цілісних утворень і смислових зв'язків між їхніми членами. Одним із найбільших утворень є семантичне поле, що, за трактуванням Т. Вендіної, є сукупністю мовних одиниць, об'єднаних спільністю значення, які являють собою предметну, понятійну чи функціональну схожість позначуваних явищ [1: 153–154]. Одиницями семантичного поля виступають лексико-семантичні групи (ЛСГ), що є сукупністю слів, які відносяться до однієї і тієї ж частини мови, об'єднаних внутрішньомовними зв'язками на основі взаємообумовлених і взаємопов'язаних елементів значення [1: 152]. Таким чином, можна стверджувати, що семантичне поле є родовим поняттям по відношенню до ЛСГ – видового поняття, або мікрополя, де кожна ЛСГ містить архісему, яка є інтегральною ознакою і виконує роль об'єднання усіх одиниць групи.

Зрештою, особливої уваги потребує визначення предмета вивчення лексичної семантики – лексичного значення слова. Під даним поняттям, за Т. Вендіною, слід розуміти зміст слова, тобто співвіднесеність між звуковим комплексом, поняттям і предметом, в якому розкривається уявлення про предмет, що стало фактом мови, прийнятим в певному мовному колективі [1: 130-131]. Компонентом лексичного значення, що здатний розрізняти значення слів, відображаючи розрізнявальну ознаку денотата (предмета, явища, процесу), є сема.

3. Загальновідомо, що людина постійно перебуває у взаємозв'язку з навколишньою дійсністю й за допомогою органів чуття має можливість отримувати інформацію про світ. Зв'язувальною ланкою між дійсністю та мисленням людини є процес перцепції, результати якого в мові відображаються у вигляді сенсорної лексики (СЛ).

Через систему сприйняття людина отримує певну інформацію, що направляється на обробку в її свідомість, де згідно сформованим мисленнєвим категоріям та характерній для неї мовній картині світу (МКС) відбувається концептуалізація навколишньої дійсності. У подальшому процесі вербалізації

понятійної сфери чуттєвого сприйняття людина використовує слова, що належать до СЛ.

СЛ номінує сенсорні відчуття, що утворюються завдяки дії п'яти модусів перцепції (зору, слуху, смаку, дотику, запаху). Цілком зрозуміло, що усі п'ять модусів перцепції є важливими для повноцінного сприйняття дійсності та її осмислення, проте, як наголошує Іван Франко, саме зір, слух та дотик є ключовими сенсорними відчуттями, тоді як смак та запах знаходяться на периферії [4]. Відповідно до цього, словниковий склад мови характеризується великою кількістю слів на позначення зорових, слухових та тактильних вражень та порівняно небагатим лексичним матеріалом на позначення вражень смаку та запаху. Такий розподіл СЛ у словниковому складі мови призвів до неоднорідності наукового інтересу лінгвістів. Так найбільш дослідженими на сьогоднішній день є саме візуальний та аудіальний модуси, тоді як решта потребують більш глибокого вивчення. У межах даного дослідження увага зосереджується саме на смаковому (густативному) модусі перцепції.

4. Результати позначень смакових властивостей речовин та відповідних відчуттів, що отримує людина під час їхнього вживання знаходять своє вираження в номінативних одиницях ГЛ, тобто лексики на позначення смаку (від лат. *gustatus* – 'смак, смакове відчуття; смакова властивість').

ГЛ поставала об'єктом дослідження у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, що займалися вивченням різних її аспектів. Так варто відзначити праці А. Висоцького, К. Герасимової, Н. Тимейчук, Т. Щукліної (лексико-семантичний аспект), І. Гайдаєнко (етимологічні, функціонально-стилістичні особливості ГЛ), М. Білос (ономасіологічний аспект), Ж. Лечицької (аспект номінації), І. Рузіна, Т. Щукліної (вивчення модусів перцепції та їх мовного вираження), Н. Гронської (дослідження семантичної структури та багатозначності), О. Гусевої, А. Куценко (семантичні особливості та лексична сполучуваність), Т. Матвєєвої (лінгвістичні засоби реалізації), М. Мохосєєвої (риси семантики та структури ГС) та інших учених.

Із наукової точки зору, смаковий аналізатор людини здатний розрізнити чотири або п'ять елементарних (простих) смаків: солоний, кислий, солодкий, гіркий та смак, що називають *umami*, який є подібним до смаку глутамату натрію. Різні речовини можуть мати чистий або змішаний смак, інтенсивність та пропорційність яких призводять до існування великої кількості лексичних одиниць на позначення різних відтінків смакових відчуттів.

Під час аналізу лексичного значення прикметників на позначення смаку встановлено, що кожен із них має у своєму складі інтегральну сему родового значення 'taste' 'смак', якій підкорюються диференційні семи видового значення, що уточнюють та характеризують її. Для прикладу наведемо декілька лексем на позначення простого смаку: *sweet* «having the pleasant taste characteristic of sugar or honey; not salt, sour, or bitter» 'солодкий' [5], *bitter* «having a sharp, pungent taste or smell; not sweet» 'гіркий' [5].

Необхідно зазначити, що ГЛ окрім прямої номінації смаку може мати також і непряме значення, що у поєднанні з оцінкою надає характеристику

певній реалії, формуючи таким чином метафоричні перенесення. Так на основі асоціацій та аналогій у свідомості людини приємні смаки позначають негативні реалії, тоді як приємні – відповідно позитивні. Як приклад можна навести такі словосполучення, як – *sour smile* ‘кисла посмішка’, *salt tears* ‘гіркі сльози’, *bitter truth* ‘гірка правда’, *sweet dreams* ‘солодкі сновидіння’. Проте, як зазначають лінгвісти, подібні метафоричні перенесення залежать від МКС притаманної певному народу, тому не є ідентичними у різних мовах.

5. Висновки.

5.1. СЛ є одним із ключових компонентів МКС, на основі якої людина осмислює, концептуалізує та категоризує дійсність.

5.2. Для вербалізації елементів лінгвокогнітивної категорії смаку людина використовує номінативні одиниці ГЛ, що об’єднується наявністю інтегральної семи ‘*taste*’.

5.3. ГЛ, виступаючи у формі метафоричних перенесень, може виражати абстрактну характеристику певного явища зі сфери психологічного сприйняття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вендина Т. И. Введение в языкознание : Учеб. пособ. для педагогических вузов. М. : Высшая школа, 2002. 288 с.

2. Кобозева И. Н. Лингвистическая семантика : Учеб. пособ. М. : Эдиториал УРСС, 2000. 352 с.

3. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://sum.in.ua/> (дата звернення : 17.03.2019)

4. Франко І. Из секретів поетичної творчості. К., 1969. 143 с.

5. The Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. URL : <http://www.oxforddictionaries.com/> (дата звернення : 17.03.2019)

*Горпинюк Богдана
Вінниця*

ПЕРЕКЛАД НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Сучасна лінгвістика накопичила великий досвід щодо вивчення фразеологізмів. Так, дослідженню теоретичних основ фразеології, визначенню поняття фразеологізмів, а також визначенню їхньої структури та семантики (типів поєднань) присвячені праці таких дослідників, як В. С. Виноградова, В. В. Виноградова, Р. П. Зорівчак, В. Н. Телії, Н. М. Шанського та ін. Так, В. Н. Телія, надаючи визначення терміну «фразеологізм», зазначає, що «Фразеологічна одиниця (ФО) – загальна назва семантично зв’язаних сполучень слів та речень, які, на відміну від схожих з ними за формою синтаксичних структур, не творяться у відповідності до загальних закономірностей вибору та комбінації слів при організації висловлювання, а